Gezondheidseffecten van werken met een niet-vast contract. Een bespreking van de literatuur en ervaringen van patiënten.

Haio: AERTS Heleen , KUL
Promotor: VAN HAL Guido , U.A.
Praktijkopleider: Seuntjes Lieve

Context: De laatste decennia zijn de werkomstandigheden grondig veranderd in de hele Westerse wereld: stabiel werk met een vast uurrooster en een vast loon wordt steeds meer vervangen door flexibele tewerkstelling zoals uitzendarbeid en tijdelijke contracten. Aangezien werk een belangrijke sociale determinant is van gezondheid, is er een toenemende bezorgdheid bij wetenschappers dat dit fenomeen een negatieve impact heeft op het welzijn van deze groep werknemers. Bovendien wordt niet alleen in wetenschappelijk onderzoek, maar ook in de huisartsenpraktijk vastgesteld dat deze trend bepaalde uitdagingen met zich meebrengt.

Onderzoeksvraag: In deze thesis werd gezocht naar de mogelijke verbanden tussen tewerkstelling met een niet-vast contract en gezondheid. Meer specifiek werd gezocht binnen de groep jongvolwassenen (18-35 jaar) aangezien zij het grootste deel uitmaken van de tijdelijke werknemers en er minder leeftijdsgerelateerde pathologie verwacht wordt bij hen. De onderzoeksvraag werd daarom geformuleerd als volgt: ?Wat zijn de gezondheidseffecten van werken met een niet-vast contract bij jongvolwassenen??

Methode: Deze studie werd uitgevoerd door 2 onderzoekers in 2 verschillende huisartspraktijken in Antwerpen. In het eerste luik van het onderzoek werd op systematische wijze gezocht naar literatuur rond tijdelijk werk en gezondheid en dit in de databanken van MEDLINE en EMBASE. Er werden 51 studies geselecteerd voor vergelijking en bespreking van de verschillende gezondheidsuitkomsten. Op basis van het literatuuronderzoek werd een vragenlijst samengesteld die in het tweede luik van de studie werd gebruikt om de gezondheid en de werksituatie te onderzoeken bij patiënten tussen 18 en 35 jaar uit de 2 huisartsenpraktijken. Dit onderdeel wordt besproken in de thesis van de co-auteur. Om de resultaten uit de literatuur en het vragenlijstonderzoek verder te toetsen en mogelijke pathways tussen deze werkomstandigheden en gezondheid concreter te maken, werden 2 focusgroepen georganiseerd met telkens 5 patiënten met een tijdelijk contract.

Resultaten: De meerderheid van de studies toont aan dat tijdelijke werknemers een slechtere gezondheid hebben in vergelijking met vaste werknemers. Hoewel er sprake is van bidirectionele causaliteit, wijzen longitudinale studies duidelijk op een negatief causaal verband tussen tijdelijk werk en morbiditeit en zelfs mortaliteit. Vooral de levensstijl- en de stressgerelateerde mortaliteit blijken significant verhoogd te zijn bij tijdelijke werknemers. Daarnaast werd ook meermaals een negatief effect op de psychische gezondheid vastgesteld, waarbij er een duidelijk verband is met jobonzekerheid en jobtevredenheid. Tijdelijke werknemers hebben bovendien een hoger risico op arbeidsongevallen omwille van minder opleiding en minder aandacht voor preventie. Opvallend is ook dat tijdelijke werknemers minder absente?sme vertonen dan vaste werknemers, wat kan wijzen op presente?sme op basis van jobonzekerheid. Sommige studies kunnen geen verschil aantonen of wijzen in omgekeerde richting. De grote heterogeniteit tussen de studies zou dit mee kunnen verklaren. Na kwalitatieve analyse van de focusgroepdata werden zo goed als alle thema?s uit de literatuur bevestigd.

Conclusie: Werken met een niet-vast contract blijkt nadelig te zijn voor de gezondheid, dit werd zowel in de literatuur als in de focusgroepen bevestigd. Ook in de consultatieruimte kan de huisarts

met deze gezondheidseffecten geconfronteerd worden. Wanneer de patiënt actief bevraagd wordt omtrent zijn werksituatie, kunnen zowel huisarts als patiënt zich bewust worden van het verband tussen werk en gezondheid. De huisarts is hierbij een sleutelfiguur in empowerment en gezondheidspromotie.Anderzijds stelt het verrassend sterk aanwezige probleem van presenteisme de huisarts voor grote obstakels om ?n volgens de criteria van de evidence based medicine te adviseren, ?n om patientcentered te werken. Het in kaart brengen van het probleem van het presenteisme: de omvang, de gevolgen voor de gezondheid van de patiënt en voor de arts-patiënt relatie zou een zeer nuttig onderzoek kunnen zijn.